

УДК 336.66

DOI: <https://doi.org/10.32782/2708-0366/2022.13.18>**Шаповал О.А.**

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри менеджменту та військового господарства,
Національна академія Національної гвардії України, м. Харків
ORCID: orcid.org/0000-0002-1939-9811

Shapoval Olena

National Academy of National Guard of Ukraine

КЛЮЧОВІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

KEY ASPECTS OF MANAGEMENT OF FINANCIAL RESOURCES IN MODERN CONDITIONS

У даній статті розглянуто ключові аспекти управління фінансовими ресурсами в умовах несприятливої економічної ситуації. Проаналізовано суть та значення фінансового управління в організаціях. Визначені поняття «фінансове управління» та «фінансові ресурси», «управління фінансовими ресурсами», «фінансовий механізм», «методи фінансового управління». Детально розглянуто механізм процесу управління фінансовими ресурсами підприємств та організацій в сучасних реаліях ведення бізнес процесів. Надано та досконало охарактеризовано специфічні риси процесу проведення управління фінансовими ресурсами. Визначений основних цілей фінансового управління. Наведені та охарактеризовані методи управління фінансовими ресурсами, а також структура механізму управління фінансовими ресурсами. Надано пропозиції щодо ефективного функціонування процесу управління фінансовими ресурсами.

Ключові слова: фінанси, фінансові ресурси, управління фінансовим ресурсами, фінансовий механізм, методи фінансового управління.

This article discusses the key aspects of managing financial resources in the conditions of an unfavorable economic situation. The essence and importance of financial management in organizations are analyzed. The concepts of "financial management" and "financial resources", "financial resources management", "financial mechanism", "financial management methods" are defined. The mechanism of the process of managing financial resources of enterprises and organizations in the modern realities of conducting business processes is considered in detail. The specific features of the process of managing financial resources are provided and thoroughly characterized. The main goals of financial management are defined. The methods of managing financial resources are presented and characterized, as well as the structure of the financial resources management mechanism. Proposals regarding the effective functioning of the financial resources management process have been provided. Today, the domestic economic system is exposed to many risks and crisis phenomena, including currency fluctuations, production cuts, high credit rates, and many others. It is these factors that require the development and use of adaptive mechanisms for managing the financial resources of enterprises and institutions, the development of improved financial management methods to ensure their stable functioning. That is, solving the problem of inefficient financial management is extremely urgent and requires thorough study. Providing the organization with financial resources is a complex economic process of finding effective mechanisms for mobilizing income and external revenues, which aims to fulfill financial obligations, as well as expenses for ensuring the viability of the organization, which are formed as a result of the effective activity of subjects of market relations, and as well as accumulation of funds on the financial market. Thus, the principles and methods of development and implementation of management decisions related to the creation, distribution and use of financial reserves of enterprises and the organization of the circulation of its funds are necessary factors of financial resources management.

Keywords: finance, financial resources, management of financial resources, financial mechanism, methods of financial management.

Постановка проблеми. Загально відомо, що достатня кількість фінансових ресурсів є запорукою ефективної діяльності будь-якого суб'єкта господарювання (у тому числі й бюджетних установ). Саме тому управління фінансовими ресурсами заслуговує великої уваги в сучасних особливостях функціонування економіки. Досвід розвинених країн, розвиток управлінських технологій переконливо довели, що правильно обране фінансове управління вимагає безперервності, послідовності і комплексності використання методів і важелів, завдяки яким фінансовий механізм підприємства найкраще пристосовується до змін в умовах утвердження ринкової економіки.

Сьогодні вітчизняна економічна система піддається впливу багатьох ризиків та кризових явищ, серед яких валютні коливання, скорочення виробництва, високі кредитні ставки та багато інших. Саме ці фактори вимагають розробки та використання адаптаційних механізмів управління фінансовими ресурсами підприємств та установ, розробки вдосконалених методів фінансового менеджменту для забезпечення їх стабільного функціонування. Тобто вирішення проблеми неефективного управління фінансами є вкрай актуальним та потребує досконалого вивчення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Механізм управління фінансовими ресурсами експерти тлумачать по-різному. Вивченням сучасних тенденцій фінансового менеджменту на підприємствах та в організаціях займалися такі вітчизняні науковці та практики як І. Бланк, О. Василик, М. Грідчина, О. Романенко, О. Курінна, Н. Спасів та багато інших. Однак вітчизняне управління фінансами у бюджетній сфері не є досконалим і вимагає перетворень, які визначають актуальність питання та вказують на необхідність подальших досліджень.

Формулювання цілей статті. Забезпечення організації фінансовими ресурсами – це складний економічний процес з пошуку ефективних механізмів мобілізації доходів і зовнішніх надходжень, що має на меті здійснення фінансових зобов'язань, а також витрат по забезпеченню життєздатності організації, що утворюються в результаті ефективної діяльності суб'єктів ринкових відносин, а також акумуляції коштів на фінансовому ринку [1]. Таким чином, необхідними чинниками управління фінансовими ресурсами є принципи та методи розробки та втілення управлінських рішень, які пов'язані зі створенням, розподілом та використанням фінансових запасів підприємств та організацією обігу його грошових коштів [2].

Метою даного дослідження є вивчення сутності та значення управління фінансовими ресурсами в організаціях, визначення ключових чинників необхідності активного пошуку дієвих методів та важелів ведення й організації фінансового управління.

Виклад основного матеріалу дослідження. У сучасних умовах ведення бізнес процесів спостерігається постійно зростаюча потреба суб'єктів господарювання у фінансовій стійкості, яка забезпечує ефективність діяльності та платоспроможність. Саме ця ситуація вимагає пошуку сучасних способів акумулювання фінансових фондів, вміння вчасно та професійно приймати управлінські рішення задля досягнення цілей фінансового управління – економічного зростання, досягнення добробуту, отримання конкурентних переваг та забезпечення рентабельності діяльності [3].

Тобто, процес управління фінансовими ресурсами – це діяльність, що має вплив на створення фінансових активів та керівництво грошовими коштами, які є в наявності у суб'єктів ведення бізнес процесів. Така діяльність не є незмінною та одноманітною за своєю суттю, бо вона постійно змінюється під впливом багатьох факторів, насамперед, поточними вимогами господарської діяльності, реалій економічної ситуації, вимог результатів ефективності діяльності та багатьох інших параметрів.

Управління фінансовими ресурсами передбачає своєчасну оптимізацію фінансового механізму підприємства чи установи, поєднання здійснення фінансових операцій з досягненням тактичних та стратегічних цілей діяльності та, взагалі, упорядкування

всієї системи керівництва з постійно змінними умовами зовнішнього та внутрішнього середовища.

Під час здійснення своєї діяльності підприємствами та організаціями використовуються як власні, так і позикові фінансові кошти. Власними фінансовими ресурсами вважають акціонерні та засновницькі внески, чистий прибуток, відрахування на амортизацію. Щодо позикових фінансових коштів, то до них відносять позики усіх видів та термінів, заборгованість кредиторам.

Отже, формуючи мету управління фінансовими ресурсами, потрібно обов'язково враховувати обсяги фінансових надходжень, джерела їх залучення та кількість здійснюваних витрат [4].

Під час планування стратегії управління фінансовими ресурсами необхідно використовувати системний підхід щодо балансування впливів зовнішнього середовища суб'єкта господарювання, а саме нормативно-правового стану, економіко-політичної ситуації в країні, з впливами внутрішнього середовища, такими як поточний стан підприємства, наявність власних та запозичених коштів, забезпеченість кадрами та інші.

Тобто завдяки цим факторам формується мета стратегії фінансового менеджменту як у поточному періоді, так і на довгостроковий термін [5].

Саме системний метод управління фінансовими ресурсами надасть можливість побудувати план оптимального варіанту реалізації фінансової стратегії, яка буде своєчасно реагувати на всі виклики сьогодення та утримувати підприємство на конкурентоспроможному рівні.

Взагалі структура механізму управління фінансовими ресурсами складається з таких синхронізованих елементів:

- по-перше, методи фінансового управління, тобто засоби впливу фінансового стану та підприємство чи організацію;
- по-друге, правове забезпечення реалізації фінансового управління;
- по-третє, нормативне забезпечення фінансового управління;
- по-четверте, інформаційне забезпечення фінансового управління;
- по-п'яте, саме прийоми та способи фінансового управління [6].

Вирішення питання про обрання методів управління фінансовими ресурсами необхідно починати з аналізу поточного фінансового-економічного стану суб'єкта господарювання для того, щоб у подальшій діяльності спиратися на об'єктивні дані та формувати напрямки саме ефективного використання фінансових коштів враховуючи поточну ситуацію та наявність ресурсів.

Тобто фінансове управління перш за все розпочинається зі збору потрібної інформації, її аналізу, а вже потім на основі цього – вибору потрібної стратегії фінансового менеджменту [7].

Далі потрібен обов'язковий розподіл фінансового управління за рівнями, а саме: стратегічним, тактичним та оперативним. Це необхідно тому, що цілі фінансового менеджменту відрізняються за змістом та способами досягнення у кожному з даних періодів. Наприклад, на стратегічному рівні під час фінансового управління переважає вибір джерел залучення та ефективного розміщення фінансових коштів, на тактичному рівні – це планування руху фінансових потоків за окремими напрямками діяльності, на оперативному рівні – ефективне використання наявних коштів для поточної діяльності.

Щодо визначення об'єкту фінансового управління, то ним є саме джерела формування фінансових ресурсів та фінансові відносини, що склались в процесі здійснення господарської діяльності.

Суб'єктом фінансового управління є керівний кадровий склад організації, а саме тих її підрозділів, у компетентність яких входить збір, обробка, передача, зберігання інформації фінансового характеру, на базі якої ці підрозділи здійснюють приймання управлінських рішень стосовно використання фінансових коштів [8].

Є зрозумілим, що якість таких управлінських рішень буде напряму залежати від професійного рівня робітників фінансових служб, а також їх вміння вчасно адаптуватись до швидко змінних умов зовнішнього та внутрішнього оточення.

Тобто саме від фінансових менеджерів залежить процес перебігу управління фінансовими ресурсами та досягнення поставлених тактичних та стратегічних цілей.

Для того, щоб даний процес функціонував ефективно, необхідно дотримуватись певних правил та принципів, що притаманні фінансовому управлінню. До них можна віднести такі:

- принцип безперервності фінансового управління;
- принцип системності фінансового управління;
- принцип комплексності фінансового управління;
- принцип оптимального вибору джерел фінансування;
- принцип дотримання правових та законодавчих норм;
- принцип мінімізації можливих ризиків;
- принцип фаховості та взаємозамінності кадрового складу.

Доцільним є виділити етапи здійснення управління фінансовими ресурсами:

- перший етап – обґрунтування проблеми;
- другий етап – збирання та обробка відповідної інформації;
- третій етап – аналізування зібраної інформації;
- четвертий етап – розробка управлінських рішень на основі отриманої та проаналізованої інформації;
- п'ятий етап – процес втілення прийнятих управлінських рішень.

Також актуальним буде розподіл управління фінансовими ресурсами на управління формуванням фінансових коштів та управління використанням фінансових коштів. Відмінність вибору механізму фінансового управління в даному випадку буде залежати саме від економічної ефективності використання фінансових ресурсів: залучення оптимальної кількості джерел формування фінансових фондів та відповідність результату здійсненню витратам [9].

Отже, сучасні умови ведення бізнес процесів диктують певні вимоги щодо формування цілей здійснення управління фінансовими ресурсами. До них можна віднести наступні:

- максимізація отриманого прибутку;
- забезпечення підтримки конкурентоспроможності підприємства;
- підвищення ринкової вартості підприємства;
- збільшення його ділової активності;
- динамічність, здатність пристосування до мінливого зовнішнього та внутрішнього середовища організації.

Всі ці вимоги є взаємопов'язаними та мають причинно-наслідкові зв'язки, тому повинні виконуватись у єдиній цілісності.

Висновки з проведеного дослідження. Таким чином, розв'язання зазначених задач вимагає дотримання умов ефективного здійснення управління фінансовими ресурсами в сучасних умовах.

Необхідною вимогою фінансового управління є формування в організації результативної стратегії фінансового менеджменту. Саме цей чинник забезпечить корисне використання фінансових ресурсів з урахуванням поточного стану та перспективного розвитку підприємства.

Але для впровадження фінансового обліку необхідні відповідні фахівці, які знають не тільки бухгалтерський облік, але й володіють як стратегічний аналізом, оперативним плануванням та вміють прогнозувати економічну діяльність.

Це дозволить приймати ефективні управлінські рішення, робити моніторинг діяльності, контролювати цільове використання коштів на базі прийнятого бюджету, знахо-

дити несанкціоновані витрати, тим самим збільшити дієвість бухгалтерського обліку та фінансово-господарської діяльності установи та користування як бюджетними, так і спеціальними фондами.

За результатами дослідження можна підсумувати, що прилаштування механізму здійснення фінансового управління до сучасних факторів ведення господарських операцій на пряму залежить саме від формування актуальних цілей та вибору дієвих інструментів здійснення процедури управління фінансовими ресурсами.

Список використаних джерел:

1. Атамас П.Й. Облік у бюджетних установах: навчальний посібник (для студ. вищих навчальних закладів): Київ : Центр учбової літератури, 2009. 288 с.
2. Баранова В.Г. та ін. Фінанси : навчальний посібник : в 2 ч. Одеса : Атлант, 2015. Ч. 1. 344 с.
3. Бланк І.А. Основи фінансового менеджменту: навчальний посібник. Київ : Ніка-центр, 1999. 512 с.
4. Василик О.Д. Теорія фінансів: підручник. Київ : НІОС, 2000. 384 с.
5. Грідчина М.В., Захожай В.Б., Осипчук Л.Л. Фінанси : підручник. Київ : МАУП, 2004. 312 с.
6. Коцеруба Н.В. Організація і планування аудиту фінансової стійкості та платоспроможності підприємства. *Причорноморські економічні студії*. 2018. Вип. 29 (2). С. 108–112.
7. Курінна О.В. Теоретичні аспекти формування та використання фінансових ресурсів підприємства. *Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія: Економіка*. 2013. Вип. 2. С. 140–148.
8. Романенко О.Р. Фінанси: підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2006. 312 с.
9. Старостенко Г.Г., Булгаков Ю.В. Бюджетна система: навчальний посібник: Київ : Центр учбової літератури, 2006. 240 с.

References:

1. Atamas P.J. (2009) *Oblik u biudzhetykh ustanovakh: navch. posib. (dlia stud. vyschykh navchalnykh zakladiv)* [Accounting in public institutions: studies. guidances. (for students. higher education institutions)]. Tsentr uchbovoi literatury, Kyiv, 288 p. (in Ukrainian)
2. Baranova V.Gh. (2016) *Finansy : Navchalnyj posibnyk : 2 ch.* [Finances : Textbook : 2 parts]. Odesa : Atlant, 344 p. (in Ukrainian)
3. Blank I.A. (1999) *Osnovy finansovoho menedzhmentu : u 2 t.* [Bases of financial management : in 2 t.]. Kyiv: Nik-center, 512 p. (in Ukrainian)
4. Vasylyk O.D. (2000) *Teoriya finansiv: pidruchnyk* [Theory of finance: textbook]. Kyiv: NIOS, 384 p. (in Ukrainian)
5. Hridchina M.V., Zakhozhai V.B., Osipchuk L.L. ta in. (2004) *Finansy: pidruchnyk* [Finances: textbook]. Kyiv: MAUP, 312 p. (in Ukrainian)
6. Kotseruba N.V. (2018) *Orhanizatsiia i planuvannia audytu finansovoi stiikosti ta platospromozhnosti pidpriemstva* [Organization and planning of audit of financial sustainability and planned capacity of the enterprise]. *Prychornomorski ekonomichni studii*, no. 29 (2), pp. 108–112. (in Ukrainian)
7. Kurinna O.V. (2013) *Teoretychni aspekty formuvannia ta vykorystannia finansovykh resursiv pidpriemstva* [Theoretical aspects of forming and use of financial resources of enterprise]. *Scientific announcer of Academy of municipal management. Series: Economy*, no. 2, pp. 140–148. (in Ukrainian)
8. Romanenko O.R. (2006) *Finansy: pidruchnyk* [Finance: textbook]. Kyiv: Centr navchal'noyi literatury, 312 p. (in Ukrainian)
9. Starostenko H.H., Bulhakov Yu.V. (2006) *Biudzhetna sistema: Navchalnyj posibnyk* [Budgetary system]. Kyiv: sentr uchbovoi literatury, 240 p. (in Ukrainian)